

ФІНСЬКИЙ ДОСВІД ЗІ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ПІДТРИМКИ ВИКЛАДАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА У ШКОЛІ

Заняття підприємництвом полегшують шлях до самовизначення та професійної орієнтації учнів, а розвиток лідерських якостей та емоційного інтелекту стає в нагоді людині в будь-якому колективі. Таким чином навчання підприємству є інвестицією в майбутній розвиток країни, а організація навчального середовища є першою необхідною умовою впровадження підприємницької освіти. Цікавим є досвід Фінляндії, яка використовує онлайн ресурси для підготовки вчителів та учнів з підприємницької освіти.

У Фінляндії всі школи державні і однакові, це лінійна структура, що не передбачає наявності привілейованих установ. Вчитель у фінській школі має розвивати в учня ключові навички, а саме: критичне мислення і вміння вчитися; уміння стежити за собою; комунікаційні навички; творчі навички; мультиграмотність; навички роботи з комп'ютером, мережами і інтернетом, підприємницькі навички.

Для всієї країни розробляється єдина програма навчання, вона затверджується на рівні уряду. Міські (муніципальні) влади мають право вносити невеликі доповнення до національної програми, але не можуть змінювати її по суті.

Щодо навчання підприємству у школі, ще у 2009 році Міністерством освіти та культури Фінляндії опубліковано "Керівні принципи щодо підприємницької освіти" з метою посилення підприємницького духу серед фінів та для того щоб спонукати більшу кількість людей займатися підприємницькою діяльністю. Також в даному документі акцентувалася увага на тому що впровадження підприємницької освіти потребує взаємодії між різними формами освіти, бізнесу, організаціями, підприємствами, адміністративними та політичними особами, які приймають рішення щодо освітньої політики, та сім'ями учнів та студентів. Така взаємодія сприяє розробці цілей та змісту освіти, створенню навчального середовища з підприємницької освіти [1].

Процес оновлення керівних принципів розпочався з 2016 року, підприємництво включається до навчальної програми базової освіти (ISCED 1 - початкова освіта, ISCED 2 – початкова середня освіта). Підприємницька діяльність як предмет інтегрована в міжпредметні теми, такі як "Особистий ріст" та "Громадянська участь та підприємництво". Деякі з нових тематичних компонентів нової навчальної програми середньої освіти (ISCED 3) - це активні громадянські відносини, підприємництво та трудове життя. Також вивчення таких предметів як громадянське навчання, математика та економіка сприяє розвитку підприємницької компетентності учнів.

Згідно з доповіддю Єврофонду «Підприємництво в Європі: цінності, ставлення, політика» підтримка підприємницької освіти - це наймасштабніший політичний захід, що проводиться на національному рівні у Фінляндії для просування підприємництва серед молоді. Фінський учень в середньому навчається підприємству протягом 12 років, ця програма навчання є частиною загальнообов'язкової системи освіти [2].

Для підвищення кваліфікації вчителя з підприємницької освіти Міністерством освіти Фінляндії та Національною радою освіти була створена національна мережа YES Finland - організація, яка пропонує послуги для вчителів з підприємницької освіти, а також забезпечує послуги з розвитку підприємництва в школах та створення шкільних бізнес-мереж [3]. Дана мережа організує заходи, семінари та навчальні програми на регіональному та національному рівнях та бере участь у розробці навчальних планів та стратегій щодо підприємницького навчання. А також дана мережа об'єднує суб'єктів підприємницької освіти та інших суб'єктів, зацікавлених у розвитку підприємництва та трудового життя, як на

національному, так і на регіональному рівні. В результаті навчання підприємницькій діяльності поглиблюються підприємницькі та професійні навички педагогічного колективу, розвивається підприємницька педагогіка, посилюється співпраця школи з підприємствами, створюються нові навчальні середовища та зміцнюється життєвий потенціал особистості.

Надає можливість підвищити свій фаховий рівень вчителю з підприємницької освіти програма компанії JA Finland, яка працює з 1995 року. Дана програма виконується у всіх навчальних закладах Фінляндії і забезпечує підготовку викладачів та навчання учнів, створює умови для спільної роботи в мережі [4].

Завдання JA Finland - сприяти розвитку підприємницької компетентності та активному способу життя фінської молоді шляхом підвищення їх знань про підприємництво, надання підприємницького досвіду, підвищення готовності до трудового життя та навичок управління фінансовими ресурсами. Мережа JA Finland є складовою загальної мережі JA Europe, що є найбільшою у світі організацією з підприємництва. Міжнародна мережа JA Europe охоплює понад 10 мільйонів молодих людей щорічно у 113 країнах та надає послуги для понад 3 мільйонів учнів з 36 країн світу.

Якщо школа вирішує долучитися до програми JA Finland то за допомогою веб-сайту: вчителі вивчають програму, беруть участь у безкоштовному навчанні, реєструються, за бажанням замовляють друкований посібник для роботи з програмою. А після всіх пройдених кроків залучають до цієї програми учнів. Вчитель підтримує навчання, виступає спаринг-партнером для учнів та допомагає їм у проходженні на всіх етапах навчання. Під час проходження програми навчання учні створюють фактичну компанію, використовуючи реальні гроші, а також набувають підприємницький досвід завдяки участі у діяльності своєї міні-компанії. Вони мають можливість працювати в команді, розвивати та оцінювати нові компетенції, такі як командна робота, творчість, впевненість у собі, проявляти ініціативу, винахідливість, наполегливість та відповідальність. Учні мають можливість брати участь у позакласних заходах, таких як змагання, де вони можуть представити свої досягнення; поєднують формальний та неформальний підходи до навчання. Програма передбачає респіраційний внесок, що залежить від учасника, який становить від 22 євро для учнів загальної освіти та 30 євро для учнів старших класів середньої школи.

Оцінювання учнів складається з результатів проходження кожного етапу компанії та спільної діяльності з іншими учасниками компанії, а також включає вправи наприкінці компанії, та змагання, які організуються під час проходження компанії.

Додатково для учасників програми пропонується використовувати для оцінювання міжнародний перелік підприємницьких навичок (ESP), який є інструментом самооцінки учнів. Самооцінювання ESP проводиться на початку та в кінці програми, в результаті якого кожен учень отримує особистий сертифікат за розвиток власних навичок з підприємництва. Окрім самооцінювання, учні можуть скласти, за бажанням, іспит ESP, який вимірює навички підприємницької, економічної та трудової діяльності. Екзамен ESP подається через онлайн-платформу, яка доступна лише в спеціалізованих тестових центрах, де учні можуть скласти іспит у формальній обстановці [5].

Одна з можливостей для вчителя підвищити свій фаховий рівень це курс «Підприємництво для вчителів», який знаходиться в онлайн-середовищі Moodle на базі Фінського коледжу бізнесу. Цей онлайн-курс розрахований на вчителів різних рівнів освіти та включає різноманітну тематику. Наприклад курс «Інтернет-підприємницька освіта» включає такі підтеми як: стартапи бізнесу, фінанси, продажі та маркетинг, використання бізнес-мереж через підприємницькі відео та інтенсивні інформаційні кампанії. По завершенні навчання вчитель отримує навчальні матеріали, які може використовувати у своїй роботі [6].

Наступний Інтернет-курс є частиною фінського проєкту «Кваліфіковані вчителі - молоді підприємці» був розроблений спеціально для вчителів та учнів середніх та вищих навчальних закладів. В результаті проходження онлайн-курсів вчителі ознайомлюються із потоками змін у підприємстві та дізнаються про їх вплив на розвиток необхідних особистих навичок та потреб у власному навчанні. На даному сервісі вчителі мають можливість отримати поради від колег, поділитися своїм досвідом щодо навчання підприємству, а також сервіс на якому зібрані матеріали з підприємницької освіти, які можна використовувати на уроках. Матеріал підходить для використання на різних шкільних рівнях та при викладанні різних предметів.

Матеріали для вчителя поділені на три категорії: підприємництво, підприємець, підприємницьке навчання [7]. Після виконання всіх завдань вчителю дають знак цифрової компетентності, який присвоюється підприємцями Фінляндії та надається Інститутом професійної освіти в Оулу.

Як висновок можна зазначити, що у Фінляндії вчитель має можливість вибрати та пройти навчання з підприємництва з великої кількості запропонованих курсів, таких як «Підприємництво для вчителів», «Кваліфіковані вчителі - молоді підприємці» Оскільки підприємницька освіта є обов'язковою на всіх рівнях середньої освіти вчитель має бути компетентним, має виступати не тільки в ролі вчителя але й в ролі організатора роботи учнів, наприклад в такому проєкті як JA Finland. В цьому проєкті вчитель навчається разом з учнем, проходить з ним всі етапи компанії, надає необхідну підтримку учневі та сприяє формуванню його підприємницької компетентності. Даний проєкт загалом сприяє формуванню у вчителів та учнів підприємницького мислення та економічної культури, підприємливості, практичної здатності займатися власною справою, відстоювати свої права, тобто готує до життя і праці в сучасному суспільстві, яке постійно та інтенсивно змінюється.

Список використаних джерел

1. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat URL: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78869/opm07.pdf>
2. Eurofound (2015), Youth entrepreneurship in Europe: Values, attitudes, policies, Publications Office of the European Union, Luxembourg. URL: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1507en.pdf
3. YES Services/ URL: <https://yesverkosto.fi/yes?lang=en>
4. Junior Achievement Finland. URL: <https://nyvuosiyrittajana.fi/en/teacher/>
5. ESP. URL: <https://www.esponline.eu/>
6. Suomen Yrittäjäopisto URL: <https://www.koulutus.fi/koulutukset/suomen-yrittajaopisto/>
7. Yritysmateriaalia opettajille <https://www.yrittajat.fi/yrittajat/yrittajyuksimateriaalia-opettajille>